श्रीसोमनाथसंस्कृतयुनिवर्सिटी, वेरावलम्
सत्रान्तपरीक्षा, नवम्बर्-दिसम्बर्-२०१६

कक्षा- शास्त्री-१ (SEM-1) **प्रश्नपत्र-१** **गुणाः - ७०**

विषयः- अनिवार्यसंस्कृतम् **CF-111 Old Course** **समयः - ०३ तः ०६**

दिनाङ्कः - ०५/१२/२०१६ **सन्दर्भग्रन्थः - मध्यसिद्धान्तकौमुदी (व्याकरणेतरच्छात्राणां कृते)**

तर्कसंग्रहः (व्याकरणच्छात्राणां कृते)

(सूचना - ईशोपनिषद्भागः सर्वेषां कृते वर्तते ।)

मध्यसिद्धान्तकौमुदी (व्याकरणेतरच्छात्राणां कृते)

॥ प्रथमान्वितिः ॥

प्र-१ द्वयोः सूत्रयोः व्याख्या कार्या । **०८**

१. अणुदित्सवर्णस्य चाप्रत्ययः ।

२. अनचि च ।

३. यथासंख्यमनुदेशः समानाम् ।

प्र-२ चतुर्णां सिद्धिं कुरुत । **०८**

१. धात्रंशः

२. गव्यम्

३. गव्यूतिः

४. क्षय्यम्

५. गङ्गोदकम्

६. कृष्णर्द्धिः

७. उपेन्द्रः

प्र-३ टिप्पणीद्वयं लिखत । **०४**

१. इको यणचि सूत्रस्यार्थं तदुदाहरणञ्च ।

२. अलोऽन्त्यस्य सूत्रे निर्दिष्ट षष्ठीपदस्यार्थं स्पष्टयत ।

३. एचोऽयवायावः सूक्तस्य वृत्यर्थं लिखत ।

प्र-४ एकस्य विभागस्योत्तरं लिखत । **०५**

१. सन्धिविच्छेदः - सुद्ध्युपास्यः, विष्णवे, नाव्यम्, लाव्यम्, रमेशः

२. सन्धि कुरुत- मधु+अरिः, नै+अकः, तव+लृकारः, हर+इह, कृष्ण+एकत्वम् ।

॥ द्वितीयान्वितिः ॥

प्र-५ त्रयाणामुत्तराणि लिखत । **१२**

१. वृद्धिरादैच् - सूत्रस्य वृत्यर्थञ्च लिखत ।

२. प्रादयः कति? कानि च तानि?

३. अचोरहाभ्यां द्वे - सूत्रस्य वृत्यर्थञ्च लिखत ।

४. शकन्ध्वादिषु पररूपं वाच्यम् - वार्तिकं स्पष्टयत ।

प्र-६ चतुर्णां सिद्धिं कुरुत । ०८

१. देवैष्वर्यम्
२. प्रष्ठौहः
३. प्रौहः
४. प्रार्च्छति
५. प्रेजते
६. कर्कन्धुः
७. मनीषा

तर्कसंग्रहः (व्याकरणच्छात्राणां कृते)

॥ प्रथमान्वितिः ॥

प्र-१ द्वयोः व्याख्यां विषदतया ददतु । ०८

१. नवद्रव्याणां लक्षणोदाहरणानि परिचाययत ।
२. मङ्गलस्वरूपं साधयत ।
३. निधायेति श्लोकं व्याख्यात ।

प्र-२ द्वयोरेकस्य व्याख्यां साधयत । ०८

१. गुणानां सामान्यपरिचयं ददतु ।
२. बुद्धेः स्वरूपं विमृश्य कारणत्रैविध्यं साधयत ।

प्र-३ निम्नेषु द्वयोः टिप्पणीं साधयत । ०४

१. पृथिवी ।
२. नित्यद्रव्याणि ।
३. प्रत्यक्षम् ।
४. अलौकिकसन्निकर्षः ।

प्र-४ पञ्चानाम् एकवाक्येनोत्तरं लिखत । ०५

१. वायोः लक्षणं किम्?
२. समवायः कतिविधः?
३. कर्माणि कति?
४. रूपं कतिविधिम्?
५. पृथिव्यां रसः कतविधः?
६. मनसः लक्षणं किम्?
७. कार्यलक्षणं किम्?

॥ द्वितीयान्वितिः ॥

प्र-५ द्वयोः व्याख्यां विशदतया वदतु । ०८

१. स्वार्थानुमितेः स्वरूपं साधयत ।
२. परार्थानुमितेः स्वरूपं कारयत ।
३. परामर्शं परिचाययत

प्र-६ द्वयोरेकस्य व्याख्यां साधयत । **०८**

१. पञ्चहेत्वाभाषान् तर्कसंग्रहानुसारं लिखत ।

२. लिङ्गज्ञानं सतर्कसंग्रहबोधिनीं च विवृणुत ।

प्र-७ द्वयोः एकवाक्येन उत्तरं लिखत । **०२**

१. व्याप्तिः का?

२. अनुमानं किम्?

३. सव्यभिचारः कः?

प्र-८ द्वयोः एकवाक्येन उत्तरं लिखत । **०२**

१. हेत्वाभासाः कति?

२. कः परामर्शः?

३. का नाम अनुमितिः?

(सर्वेषां कृते)

॥ तृतीयान्वितिः ॥

प्र-१ द्वयोः व्याख्या कार्या । **०८**

१. कुर्वन्नेवेह कर्माणि जिजीविषेच्छतं समाः । एवं त्वयि नान्यथेतोऽस्ति न कर्म लिप्यते नरे ॥

२. असूर्या नाम ते लोका अन्धेन तमसाऽऽवृत्ताः । ताँस्ते प्रेत्यभिगच्छन्ति ये के चात्महनो जनाः ॥

३. विद्यां चाविद्यां च यस्तद्वेगोभयगं सह । अविद्यया मृत्युं तीर्त्वा विद्ययाऽमृतमश्नुते ॥

प्र-२ एकस्योत्तरं यच्छत । **०८**

१. ईशावास्योपनिषदः सन्देशः ।

२. उपनिषदनुसारं परमात्मस्वरूपम् ।

प्र-३ द्वयोः उत्तरं यच्छत । **०४**

१. अकर्मण्यानां नारकीयां स्थितिवर्णनम् ।

२. मोक्षाधिगमहेतुत्वस्य निराशा ।

३. परब्रह्मानुभवेन सह चिन्तनम् ।

प्र-४ पञ्चानाम् अतिसंक्षेपेणोत्तरं लिखत । **०५**

१. उपनिषदियं यजुर्वेदस्य कस्याः शाखायाः अस्ति?

२. कर्मानुष्ठानस्योपदेशः कस्मिन्मन्त्रे वर्तते?

३. ईशोपनिषदः कस्मिन्मन्त्रे परमात्मनः व्याप्तिः वर्णिताऽस्ति?

४. अष्टममन्त्रे ऋषिः किमुपदिशति?

५. ब्रह्मप्राप्ते : साधनं कस्मिन्मन्त्रे वर्णितमस्ति?

६. मुमुक्षुः अग्निशब्दवाच्यं परमात्मानं किं प्रार्थयति?

७. तत्त्वत्रयस्य विवेकः कस्मिन्मन्त्रे वर्णितोऽस्ति?